Pedagogia Montessori-
principii puse în practică

Prof. înv. preșc. Dumitru Irina Nicoleta
Grădinița cu Program Normal "Căsuța Piticilor" Buzău

Majoritatea dintre noi a auzit măcar vorbindu-se despre pedagogia Montessori. Această abordare este considerată un model de succes, deoarece și-a dovedit eficiența în cei peste optzeci de ani de când se practică, niciodată desuet, ci mereu proaspăt.

Care este secretul acestei longevități, în condițiile în care practicile pedagogice se modifică odată cu schimbările sociale?

Faptul că urmărește dezvoltarea plenară a copilului, în acord cu trebuințele sale, poate fi un răspuns, însă eu consider că succesul vine din ideea de a forma personalități independente.

Poate că acesta este obiectivul suprem pe care ar trebui să îl urmărească educația, dotarea copilului cu acel pachet de achiziții și competențe care să-l asigure autonomia, într-o lume în continuă dezvoltare și transformare.

De la bun început este necesar să fie precizat că acest tip de învățământ presupune o investiție financiară semnificativă din partea părinților, în special datorită costurilor pe care le implică pregătirea cadrelor didactice, precum și a mijloacelor didactice special concepute, fără de care nu poate fi implementat programul.

Acest lucru nu exclude împrumutarea de idei și bune practici Montessori în învățământul de masă. Eu, personal, am încercat anul acesta să implementez o serie de principii, folosind mijloace modeste, și am observat la nici o lună progrese vizibile în comportamentul preșcolarilor, altele pe care le-aș fi observat la generațiile cu care am lucrat anterior.

Deși au libertatea să opteze pentru orice tip de activitate își doresc, să circule prin clasă așa cum vor, în afară de forfota firească preocupării, liniștea domnește. S-a diminuat considerabil numărul de altercații pe jucării, un prim obiectiv pe care mi l-am stabilit, deoarece copiii au venit de acasă fără prea multe deprinderi sociale și cu tendința de a lovi și a lua jucăriile din mâna colegilor.

Voi încerca să conturez principiile pe care se sprijină această alternativă, pentru a înțelege mai bine cum pot fi aplicate acestea în învățământul de masă.

1. Copiii învață totul din mediul înconjurător, special creat. Se știe că suprastimularea senzorială îl agită pe copil. Prea multe culori, texturi, jucării, nu fac altceva decât să-i distragă atenția de la sarcina pe care o are de îndeplinit. Așa că, la Montessori, clasele sunt aerisește, cu mobilier puțin, la îndemâna copilului, în culori neutre. Într-o astfel de clasă vei vedea că predomină lemnul sau albul, iar rafturile sunt joase, pentru a-și permite copilului să se autoservească. Totodată, biblioteca joacă un rol important și este special concepută pentru a oferi vizibilitate cărților și acces rapid la ele.
2. Respectă copilul în toate manifestările lui. De multe ori, așteptăm că respectul să vină doar în direcția profesorului, or copilul nu este dotat de la naștere cu această deprindere. Ea se educă după modelul pe care îl observă la noi. Totodată, conceptul

de educație prin respect presupune să-i ascultăm semnalele copilului, să-i înțelegem trăirile și să-i fim sprijin.

3. Oferă-i libertate de mişcare în siguranţă. Acest principiu vine în legătură cu primul, cel al organizării spațiului. A apus era în care preșcolarii stăteau doar pe scăunele în activitate și în care profesorul se întreba de ce sunt atât de agitați copiii. Mișcarea este o necesitate pentru oricine, cu atât mai mult pentru copii, iar Montessori vede în aceasta o oportunitate de a cuceri lumea și de a dobândi autonomie.
4. Oferă-i libertatea de a alege. Copilul Montessori învață de mic să ia decizii. El optează pentru orice tip de activitate dorește, iar lucrul acesta îi formează și consolidează motivația intrinsecă și autonomia. Actul învățării devine unul plăcut, fără impunerea voinței profesorului.
5. Dă-i şansa să câştige tot mai multă independenţă. Darul cel mai de preț pe care îl putem oferi copiilor îl reprezintă dotarea acestuia cu deprinderile care să îl facă să se simtă sigur pe sine și autonom. Copilul învață de mic să se îmbrace, dezbrace, lege șireturile, să își șteargă nasul, să mănânce singur, să își strângă jucăriile, să mătură, să șteargă praful, să așeze masa și multe altele. Câți dintre copiii români nu reușesc nici la opt ani să se lege la șiret? Câți adolescenți se trezesc copleșiți de schimbările care apar când pleacă la facultate în altă localitate și nu mai are cine să le încălzească mâncarea? Independența se dobândește prin pași mici și presupune ca adultul să ofere șansa să învețe să facă singur lucruri. "Ajută-mă să fac singur!"
6. Învaţă-l prin prezentarea activităţii, nu prin corectare. Într-adevăr, la Montessori, materialele didactice sunt special concepute pentru a se autocorecta copilul, fără intervenția adultului. El se joacă (muncește) până la reușită, fără să i se ofere feedback, nici pozitiv, nici negativ. Repetând acțiunea, observă singur dacă a îndeplinit sarcina. Adultul are doar rol de moderator.
7. Împlineşte-i nevoile şi, în acelaşi timp, ajută-l să vadă care sunt şi nevoile celorlalţi. Empatia se învață prin modelul adultului. Noi suntem cei pe care preșcolarii îi copiază, așa că trebuie să manifestăm comportamente în armonie cu ale celor din jur.
8. Răbdare! Dacă un copil are nevoie de mai mult timp pentru a învăţa ceva, acordă-i-l, fără a interveni. Va descoperi singur ce are de făcut și se va simți bine știind că poate. Nici nu există o presiune reală pentru a grăbi copilul, este doar în mintea noastră. Putem le oferim răgazul de a-și duce la îndeplinire activitatea pe care au început-o.
9. Nu critica!Un copil ce este criticat frecvent învaţă să-i judece pe alţii. La Montessori adultul nu pune etichete. El respectă copilul și-l învață să găsească soluții, fără a-și oferi pedepse și recompense, fără să-l judeca.
10. Acceptă fiecare copil așa cum
11. Dacă un copil se simte acceptat, învaţă să aibă încredere în el.
12. Respectă-ţi copilul atunci când a greşit şi îşi poate repara greşeala. Opreşte-l atunci când acţiunile pe care vrea să le facă sunt potenţial periculoase.
13. Nu-ţi vorbi de rău copilul, indiferent dacă acesta este sau nu de faţă. Concentrează-te mai degrabă pe ceea ce vrei să educi bun în el, nu pe răul pe care vrei să-l eviţi.
14. Întotdeauna fii pregătit să răspunzi când te solicită copilul, căci atunci are nevoie de ajutor.
15. Când nu are nevoie de ajutor, nu interveni.

16. Nu întrerupe un copil când este concentrat asupra unei activităţi: se odihneşte, lucrează sau doar îi observă pe alţii.
17. Un aspect foarte important este mediul în care locuieşte copilul şi în care nu trebuie să se regăsească obiecte inutile.
18. Întotdeauna vorbeşte şi comportă-te cu copilul folosind cele mai bune maniere şi oferă-i tot ce ai mai bun în tine.
19. Ajută-ţi copilul să-şi depăşească imperfecţiunile. Realizează acest lucru cu grijă, reţinere şi în linişte, cu inţelegere şi dragoste.